

Список літератури

1. Аронов И.З., Пресич Г.А. Блочный контактный экономайзер для утилизации тепла отходящих газов // Пром-сть сан.-техн.оборуд., 1975.- Вып. 5.- С.15-18.
2. Соснин Ю.П. Газовый контактно – поверхностный водонагреватель, предназначенный для отопления и горячего водоснабжения жилых зданий // Газов. пром-сть, 1963.-№5.-С.21-26.
3. Соснин Ю.П. Вопросы теории нагрева воды при непосредственном контакте с высокотемпературными газами // Газов. пром-сть, 1962.-№3.- С.48-52.
4. Аронов И.З. Использование тепла уходящих газов в газифицированных котельных.-М.: Энергия, 1967.-192 с.
5. Аронов И.З. Контактный нагрев воды продуктами сгорания природного газа.-Л.: Недра, 1978. -279 с.
6. Богуславский Л.Д. Снижение расхода энергии при работе систем отопления и вентиляции.-М.: Стройиздат, 1985. -336 с.

It is shown, that decentralized heat supply in most cases more cost effectively central-ized. It have been created, studied and inserted energy effective water heaters for independent heating. In them the high cooling of cjmbursement products and using latent heat of steam condensation is provided. The optimum mode of water heaters operations are determined.

Одержано 03.12.12

УДК 336.22

Н.О. Паламарчук, студ. гр. ФК 09-1, І. Л. Загреба, доц., канд. екон. наук
Кіровоградський національний технічний університет

Податкове стимулювання зовнішньо–економічної діяльності

Стаття присвячена дослідженню впливу податкової політики держави на зовнішньо-економічну діяльність, а також заходам податкового стимулювання спрямованим на збільшення та покращення зовнішньо-економічної діяльності України.

податки, податкова пільга, податкова знижка, стимулююча функція податків, спеціальна (вільна) економічна зона

Постановка проблеми та її актуальність. Сучасний стан розвитку інтеграції національних господарських систем вимагає постійного пошуку механізмів регулювання зовнішньоекономічної стратегії країни для збереження її конкурентоспроможності на зовнішньому ринку. Важливим засобом такого регулювання постає податкова система.

В цьому контексті важливим є питання проведення виваженої податкової політики, спрямованої на збільшення та покращення зовнішньоторговельного обороту країни, залучення іноземного капіталу в національну економіку, забезпечення виконання фіскальних функцій без значних потрясінь для національної господарської системи.

Для України нагальною потребою виступає вдосконалення податкової системи та податкового регулювання, які б сприяли стабілізації конкурентоспроможності її економіки при входженні у світове господарство.

Мета статті полягає у дослідженні зовнішньо-економічної діяльності (ЗЕД) України, спрямування податкової політики на збільшення та покращення зовнішньоторговельного обороту країни, залучення іноземного капіталу в національну економіку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання податкового стимулювання ЗЕД вивчає багато науковців. У своїх працях А. Гальчинський, О. Махмудов, М. Гамов, А. Чухно розглядають податки як дієвий інструмент державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Так, наприклад, російський вчений Д. Черник вважає, що саме за допомогою податків можна здійснювати протекціоністську економічну політику, забезпечити свободу товарному ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для визначення ролі податків у зовнішньоекономічній діяльності як інструменту стимулювання ЗЕД, з'являється необхідність у дослідженні сутності податків, їх функцій і принципів оподаткування.

Визначення податку знаходимо в одному із найбільш популярних в американських коледжах і університетах підручнику К. Р. Макконнелла, С. Л. Брю «Економікс»: «Податок — примусова виплата урядові домогосподарством або фірмою грошей (або передання товарів і послуг), в обмін на які домогосподарство або фірма безпосередньо не отримують товарів чи послуг, причому така виплата не є штрафом, накладеним судом за незаконні дії»[6].

Стимулювання зовнішньо-економічної діяльності в країні здійснюється за допомогою цілої низки засобів: політичних, гуманітарних, правових, фінансово-економічних. Особливу роль відіграють фінансово-кредитні інструменти, до яких можна віднести:

- 1) податкову політику: використання податку на додану вартість (ПДВ), податку на прибуток, акцизу, мита, податкових знижок; податкових кредитів тощо;
- 2) кредитування: пільгове кредитування суб'єктів ЗЕД (переважно експортерів);
- 3) страхування експортних кредитів [5, 126].

Дія цих інструментів буде ефективною лише із застосуванням податкових пільг — повного або часткового звільнення від сплати податку суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Податкові пільги згідно із законами України надаються суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності, які відповідають таким критеріям:

- експорт перевищує імпорт за фінансовий рік;
- обсяг експорту становить не менше 5% від обсягу реалізованих за фінансовий рік товарів;
- стабільна реалізація наукових та наукоємних товарів, а також товарів, у яких частка доданої вартості становить не менше 30% [1].

Зазначені пільги застосовуються Міністерством зовнішньоекономічних зв'язків України за поданням суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. При цьому Міністерство зовнішньоекономічних зв'язків приймає відповідне рішення, яке є обов'язковим для державних фінансових та податкових органів України.

Крім зазначених пільг слід згадати також про пільгове оподаткування суб'єктів ЗЕД, які діють на території спеціальних економічних зон (СЕЗ).

Спеціальна (вільна) економічна зона — це частина території України, на якій встановлюються і діють спеціальний правовий режим економічної діяльності та порядок застосування і дії законодавства України.

Функціонування спеціальних економічних зон регулюється Законом України "Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон" від 13.10.1992 р. і постановою Кабінету Міністрів України "Про Концепцію створення спеціальних (вільних) економічних зон в Україні" від 14.03.1994 р. № 167.

Відповідно до зазначеного Закону СЕЗ створюються Верховною Радою України за ініціативою Президента України, Кабінету Міністрів або місцевих рад народних депутатів та місцевої державної адміністрації. Статус і територія СЕЗ, а також термін, на який вона створюється, визначаються Верховною Радою України шляхом прийняття окремого закону для кожної СЕЗ [2].

В Україні залежно від господарської спрямованості та економіко-правових умов діяльності можуть створюватися такі СЕЗ:

Зовнішньоторговельні зони — частина території держави, на якій товари іноземного походження можуть зберігатися, купуватися та продаватися без сплати мита і митних зборів або з їх відстроченням. Створюються ці зони з метою активізації зовнішньої торгівлі (імпорт, експорт, транзит) за рахунок надання митних пільг, послуг зі зберігання і перевалки вантажів, надання в оренду складів, приміщень для виставочної діяльності, а також послуг із доробки, сортування, пакування товарів тощо. Форми їх організації: вільні порти ("порто франко"), вільні митні зони (зони франко), митні склади.

Комплексні виробничі зони — частина території держави, на якій запроваджується спеціальний (пільговий податковий, валютно-фінансовий, митний та ін.) режим економічної діяльності з метою стимулювання підприємництва, залучення інвестицій у пріоритетні галузі господарства, розширення зовнішньоекономічних зв'язків, запозичення нових технологій, забезпечення зайнятості населення. Вони можуть мати форму:

— експортних виробничих зон, у яких розвивається насамперед експортне виробництво, орієнтоване на переробку власної сировини та переважно складальні операції;

— імпортоорієнтованих зон, головна функція яких — розвиток імпортозамінних виробництв.

Науково-технічні зони — СЕЗ, спеціальний правовий режим яких орієнтований на розвиток наукового і виробничого потенціалу, досягнення нової якості економіки через стимулювання фундаментальних і прикладних досліджень з подальшим впровадженням результатів наукових розробок у виробництво. Вони можуть мати форму:

- регіональних інноваційних центрів — технополісів;
- районів інтенсивного наукового розвитку;
- високотехнологічних промислових комплексів;
- науково-виробничих парків (технологічних, дослідницьких, промислових);
- локальних інноваційних центрів;
- опорних інноваційних пунктів.

Туристично-рекреаційні зони, які створюються в регіонах, що мають багатий природний, рекреаційний та історико-культурний потенціал, з метою ефективного його використання і збереження, а також активізації підприємницької діяльності (в тому числі із залученням іноземних інвесторів) у сфері рекреаційно-туристичного бізнесу.

Банківсько-страхові зони — це зони, в яких запроваджується особливо сприятливий режим здійснення банківських та страхових операцій в іноземній валюті для обслуговування нерезидентів. Офшорний статус надається банківським та страховим установам, які були створені за участю лише нерезидентів і обслуговують лише ту їхню підприємницьку діяльність, що здійснюється за межами України.

Зони прикордонної торгівлі — частина території держави на кордонах із сусідніми країнами, в яких діє спрощений порядок перетину кордону і торгівлі.

Крім зазначених вище, в Україні можуть створюватися СЕЗ інших типів, а також комплексні спеціальні (вільні) економічні зони, які поєднують у собі риси та елементи зон різних типів.

Загальною характерною рисою різних видів СЕЗ є наявність сприятливого інвестиційного клімату, який включає в себе митні, фінансові, податкові пільги та переваги порівняно із загальним режимом для підприємців, що існує в тій чи іншій країні. Конкретні пільги і стимули мають деякі кількісні відмінності по різних зонах, однак по суті вони, як правило, схожі. Виділяють чотири основні групи пільг:

— зовнішньоторговельні пільги, які передбачають запровадження особливого митно-тарифного режиму (зниження чи скасування експортно-імпортного мита) і спрощеного порядку здійснення зовнішньоторговельних операцій;

— податкові пільги. Містять норми, пов'язані з податковим стимулюванням конкретних видів діяльності чи поведінки підприємців. Ці пільги можуть стосуватись податкової бази (прибуток, вартість майна тощо), окремих її складових (амортизаційні відрахування, витрати на зарплату, науково-дослідну та дослідно-конструкторську роботу (НДДКР), транспорт), рівень податкових ставок, питання постійного чи тимчасового звільнення від оподаткування;

— фінансові пільги. Включають різні форми субсидій. Вони надаються у вигляді більш низьких цін на комунальні послуги, зниження орендної плати за користування земельними ділянками та виробничими приміщеннями, пільгових кредитів тощо;

— адміністративні пільги. Надаються адміністрацією зони з метою спрощення процедур реєстрації підприємств і режиму "в'їзду — виїзду" іноземних громадян, а також надання різних послуг.

Зазначені пільги надаються в найрізноманітніших комбінаціях.

Податкове стимулювання зовнішньоекономічної діяльності базується на таких принципах:

- податкове стимулювання має здійснюватися в рамках зовнішньоекономічної стратегії держави, зважаючи на напрями міжнародної інтеграції країни;
- не має бути завдано шкоди державі через стимулювання ЗЕД;
- механізм податкового стимулювання має узгоджувати між собою стимулюючу і фіскальну функції податку;
- введення податкових пільг не має бути вибіркоким, тобто не повинно залежати від форми власності підприємства, яке здійснює ЗЕД, чи від інших умов;
- податкові пільги мають носити економічний характер, а не адміністративне або неекономічне застосування;
- податкові пільги мають за мету активізацію зовнішньоекономічної діяльності, нарощення виробництва та експорту певних видів продукції, зростання доходів бюджету та збільшення зовнішньоторгового обороту.

Інвестиційний податковий кредит та інвестиційна податкова знижка зарекомендували себе як значні стимули активізації інвестиційної діяльності, вони активно використовуються у більшості країн світу.

Інвестиційний податковий кредит та податкова знижка за своєю суттю є непрямыми державними капіталовкладеннями в інвестиційну діяльність за законодавчо визначеними пріоритетними галузями економіки чи новітніх технологій, а за змістом — податковими пільгами, які тимчасово вводяться для реалізації конкретних завдань інвестиційної політики: регулювання та стимулювання напрямків та структури інвестицій в основний капітал та НДДКР.

Зокрема, інвестиційний податковий кредит передбачає зменшення податкового зобов'язання підприємств з податку на прибуток у розмірі, що дорівнює інвестиційним

витратам підприємства даного податкового періоду. Ставка такого кредиту може бути диференційована в залежності від об'єктів інвестування та інших критеріїв, визначених державою. Економічною вигодою державі є те, що після здійснення таких інвестицій у компаній збільшиться прибуток до оподаткування, тобто відбудеться розширення податкової бази.

Інвестиційна податкова знижка на інвестиції та витрати передбачає право підприємства на пряме зменшення оподатковуваного прибутку на повний чи частковий обсяг визначених витрат компанії. Однією з обов'язкових умов надання податкової знижки також має бути повне використання амортизаційних відрахувань на інвестиційні цілі. Економічним ефектом для держави і є те саме використання амортизаційних відрахувань на інвестиційні проекти та збільшення капітальних вкладень у пріоритетні напрямки розвитку економіки.

Пільги, що надаються СЕЗ, не завжди є головним стимулом для припливу в країну іноземного капіталу. Більш суттєвим з цього погляду можуть виявитись такі фактори, як політична стабільність, інвестиційні гарантії, якість інфраструктури, кваліфікація робочої сили, спрощення адміністративних процедур тощо. Разом з тим, за інших рівних умов на перший план виступають пільги, що надаються СЕЗ.

Висновки. Оптимальне оподаткування зовнішньоекономічних операцій дає змогу покривати існуючі фінансові потреби держави з мінімальними втратами народногосподарської ефективності. Воно має забезпечувати фінансову стабільність і передумови розвитку і країни в цілому, і окремих суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Якщо Україна прагне стимулювати інвестиційну діяльність саме через систему оподаткування, перш за все потрібно запровадити дієвий механізм надання податкових кредитів підприємствам, що впроваджують інвестиції та інновації на власних підприємствах, чи здійснюють значні вкладення в дану сферу. Подібні податкові пільги повинні чітко регламентуватися в законодавстві задля їх регулювання та попередження зловживань. По – друге, потрібно розробити та запроваджувати систему податкових знижок задля розвитку конкретних пріоритетних галузей економіки. По-третє, створити систему статистичного обліку та регулювання всіх наданих та використаних податкових пільг суб'єктам господарювання. По-четверте, враховувати особливості розвитку окремих регіонів, їх слабкі та сильні сторони, які можна використати для інвестиційного стимулювання і в подальшому вирівнювання економічного розвитку країни в цілому.

Список літератури

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 N 960-XII (960-12) зі змінами та доповненнями.
2. Закон України "Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон" від 13.10.1992 р.
3. Крисоватий А. І. Теоретичні засади податку як соціально-економічної категорії // Фінанси України. — 2003. — № 2. — С. 4–10.
4. Колінець Л.Б. Аналіз зарубіжного досвіду використання податкових важелів стимулювання зовнішньоекономічної діяльності // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Економіка. 2003. №15. С.115-118.
5. Колінець Л. Б. Стимулювання зовнішньоекономічної діяльності фінансово-кредитними інструментами // Наук. записки Терноп. держ. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка. Сер.: Економіка. — 2004. — № 16. — С. 125–129.
6. Макконнелл К. Р., Брю С.Л. «Экономика»: М.: Инфра-М Г – 2003 - С 940

Одержано 14.12.12